

Зіновій Коваль

доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр.

ПСИХОІСТОРИЧНІ ОПЕРАЦІЇ ТА ВІЙНИ ЯК ЗАСІБ УПРАВЛІННЯ МИНУЛИМ І СЬОГОДЕННЯМ: МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ

Публікація присвячена малодослідженому явищу психоісторичних операцій та війн як засобу управління минулим і сьогоденням. Розглянуто деякі механізми правової протидії психоісторичним операціям, що сьогодні застосовані українською державою. Наведено авторські визначення явищ психоісторичних операцій та війн.

Ключові слова: психоісторичні операції та війни, психоудари по історичній пам'яті, когнітивна зброя, когнітивна безпека, когнітивна війна, конфесійно-релігійна війна, мовно-культурна війна, інформаційно-пропагандистська війна, війна історіософська, механізми правової протидії психоісторичним операціям та війнам.

Zinoviy Koval

Associate Professor at Law and Legislative Process Department,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, PhD in Public Administration

PSYCHO-HISTORICAL OPERATIONS AND WARS AS A MANAGING METHOD OF THE PAST AND THE PRESENT: MECHANISMS OF LEGAL COUNTERACTION

The publication is devoted to poorly investigated phenomenon of psychohistorical operations and wars as a way of managing the past and the present. Some mechanisms of legal counteraction to psychohistorical operations, which are now used by the Ukrainian state, are considered. The author gives definitions of the phenomena of psychohistorical operations and wars.

Formulation of the problem in general: The phenomena of psycho-historical operations and wars are poorly investigated, although they serve as a means of managing the past and present. Mechanisms of legal counteraction to psycho-historical operations, which are currently used by the Ukrainian state, are still incomplete and late in time.

Analysis of recent research and publications: This problem is partly devoted to the publication of Ukrainian scientists G. Pocheptsov, M. Senchenko, N. Yakovenko, V. Lytvyn, I. Smeshko, I. Ruschenko, V. Vasilenko by I. Losev, M. Vashiv, A. Ratner and Russian researchers I. Panarina and A. Fursova.

Bold unsolved aspects of the problem: Approaches to a thorough study of the phenomenon of psycho-historical operations and wars are fragmentary and situational, although they serve as a means of managing past and present. Mechanisms of legal counteraction to psycho-historical operation, which are currently used by the Ukrainian state, are far from complete and are late in time. There are no official definitions of the phenomena of psycho-historical operations and wars.

The purpose of the article: The purpose of this publication is to outline the conceptual approaches to thorough study of the phenomenon of psycho-historical operations and wars as a means of managing past and present.

Key words: psycho-historical operations and wars, psycho-impacts against historical memory, cognitive weapon, cognitive security, cognitive war, confessional and religious war, language and culture war, information and propaganda war, historiosophical war, mechanisms of legal counteracting to psycho-historical operations and wars.

Постановка
проблеми

Явища психоісторичних операцій та війн малодосліджені, хоча виступають засобом управління минулим і сьогоденням. Механізми правової

протидії психоісторичним операціям, що сьогодні застосовані українською державою, все ще не повні й запізнюються у часі.

Аналіз
останніх
досліджень
і публікацій

Даній проблематиці частково присвячено публікації українських вчених Г. Почепцова, М. Сенченко, Н. Яковенко, В. Литвина, І. Смешко, І. Рущенко, В. Василенко, публіцистів І. Лосева, М. Васьківа, А. Ратнера та російських дослідників І. Панаріна і А. Фурсова.

Виділення
невирішених
раніше
частин
загальної
проблеми

Підходи до ґрунтовного вивчення явища психоісторичних операцій і війн фрагментарні та ситуативні, хоча вони виступають засобом управління минулим і сьогоденням. Механізми правової протидії психо-

операціям, що сьогодні застосовані українською державою, далеко не повні й запізнюються у часі. Відсутні офіційні визначення явищ психоісторичних операцій та війн.

Мета

Метою даної публікації є окреслення концептуальних підходів до ґрунтовного вивчення явища психоісторичних операцій та війн як засобів управління минулим і сьогоденням.

Виклад
основного
матеріалу

Історія завжди була інструментом політичної боротьби заради управління чужими територіями. Здавна вважалося, щоб знищити народ, треба спочатку стерти його пам'ять про минуле. Для цього необхідно

інформаційно-психологічними засобами спочатку дефрагментувати, а пізніше й вимкнути історичну пам'ять народу. Тобто, у міждержавному суперництві завжди запускався проект амнезії національної пам'яті. В ідеалі результат досягається односторонніми

© Коваль З. В., 2018.

історичними трактовками або шляхом замовчування визначних історичних подій та персон. Радянська історична наука не даремно вважала історію політикою, що обернена у минуле.

Колишній радянський дисидент, політичний і громадський діяч Ізраїлю Натан Щаранський звертає увагу широкого українського загалу на те, що політика пам'яті нині актуальна для багатьох країн. Він підкреслює, що його народ не говорить про політику пам'яті, він існує завдяки їй. Колись Радянський Союз намагався створити породу людей без пам'яті, позбавити їх ідентичності. Це небезпечна філософія і практика, що робить життя безмістовним, а людей слабкими в боротьбі за демократію та свободу. Тому повернення пам'яті як важливої частини культури і навіть суті людини необхідне. Людина, яка має мужність пережити важкі спогади, стає міцнішою. Те саме відбувається і з народом. Пізнання власної історії – велика частина самоствердження нації та успішного розвитку країни [18].

У 21 столітті інформаційно-психологічні війни та операції стали чи не основними засобами сучасної світової політики, домінуючими способами досягнення політичної та економічної влади. Нині у світі розгортається глобальне інформаційно-психологічне протиборство «за місце під сонцем». Інформаційно-психологічна війна та її операції проводяться не тільки у психосфері, а й у сфері права та історії. Історія – це завжди якась інформація з минулого – і хто подає цю інформацію, той і пише історію. Як правило, історію завжди пишуть переможці, адже саме вони і є господарями інформації. Переможеним достається те, що про них пишуть переможці, або не напишуть взагалі нічого.

Інформація сьогодні справедливо розглядається як самостійний чинник, що поєднавшись з наукою, створив її новий вид – кібернетику, яка успішно довела, що інформація лежить в основі процесів управління та розвитку, забезпечує стійкість будь-яким системам. Інформація виступає сьогодні і як потужна зброя, що здатна непомітно вразити мільйони осіб. Професор І. Панарін розглядає процеси розвитку в людському суспільстві через кіберсистеми як цілеспрямовану інформаційно-управлінську діяльність людей з обов'язковим урахуванням чинників часу, рівнів організації і принципів історизму. Тому в основу системно-кібернетичного підходу повинні бути покладені три фундаментальні аспекти кібернетики: інформаційний, управлінський, організаційний, що розглядаються в динамічній єдності [9].

Професор М. Сенченко інформаційну зрощу класифікує як концептуально-методичну, хронологічну та фактологічну. До концептуально-методичної зброї він відносить світоглядну, філософську та методологічну інформацію, що дає змогу бачити загальний стан речей. Викривлення інформації на першому рівні призводить до збочень на наступних рівнях і врешті-решт уможливорює світовим за лаштункам оволодіти життям цілих цивілізацій. До хронологічної відноситься інформація про факти і явища. До факторологічної належить інформація прикладного характеру, а саме релігії, ідеології, технології тощо. Знання видів інформаційної зброї і факту її застосування дає можливість на рівні держави захистити свій інформаційний простір [13].

Усі види інформаційної зброї мають відношення до ведення психоісторичних операцій та війн. Концеп-

туальна зброя, що застосовується в психоісторичних операціях та війнах, формує глобальну політичну спрямованість розвитку народів на століття. Психоісторичні операції та війни створюють підґрунтя для потрібного сприйняття масами визначених заздалегідь концепцій розвитку. На базі методологічних стереотипів створюються теорії та нові релігії. Так, за допомогою психоісторичної операції в маси наполегливо проштовхується світоглядно-філософська ідея щодо невідворотності світового розвитку тільки як через глобалізацію. Інформація хронологічного порядку є інформацією чергування фактів і явищ, але ж показують тільки частину явищ і фактів минулого та сьогодення, за допомогою чого й здійснюється пряме маніпулювання в ході психоісторичних операцій. Так, надто довго замовчувалось існування трипільської цивілізації, а історію Руси-України чомусь починали тільки з 9-го століття, цілеспрямовано укоротили вік заснування Києва, як і історію Одеси чомусь ведуть від указу імператриці Катерини II?! Світоглядні психотерії комунізму, капіталізму, націоналізму, разом з релігіями фрагментували світ людини, нав'язуючи їй свої підходи і рецепти життя, але хто з них кращий покаже тільки час і практика їх реалізації.

Професор Г. Почепцов також зауважує, що історія стає ареною битв як і сучасність, за єдиною схемою, коли сходяться на тому, що подія була, але інтерпретації події можуть бути різними, різними можуть бути причини і наслідки. Історичні війни – це ті ж інтерпретаційні війни, які характерні для війни смислової. Україна та Росія перебувають у варіанті історичної війни, коли перестають бути однаковими і герої, і вороги, коли відомі історичні події отримують нові інтерпретації [10]. Професор І. Руценко звертає увагу на те, що останніми роками в Росії активно розробляються терміни «когнітивна зброя», «когнітивна безпека», «когнітивна війна». Так термін «когнітивна безпека» трактується як збереження ментальних ресурсів індивіда або групи у царині колективного несвідомого і на рівні раціонального усвідомлення власної ідентичності, історії, цінностей тощо. Також підкреслюється необхідність мати захищені умови й канали одержання істинного знання та реалізації його на практиці [12].

Виходячи з цього, автор визначає психоісторичну війну – як цілеспрямоване та комплексне застосування історичних, політичних, дипломатичних, інформаційно-психологічних заходів однієї держави (або коаліції держав) проти іншої (або коаліції держав) протягом довгого часу з метою отримання максимального впливу на внутрішню і зовнішню політику об'єкта за допомогою широкого кола прихованих способів та механізмів, що призводять до зміни національної свідомості, цінностей та втрати національної пам'яті. Психоісторичні війни – це також засіб управління як чужим, так і своїм минулим, з метою його узгодження з теперішнім сьогоденням та надання перспектив для управління майбутнім. Психоісторичні війни та операції націлені на зміну свідомості об'єкта, тому носять когнітивний характер. Когнітивна зброя має стратегічний характер, вона вирішує не лише поточні завдання, а й програмує майбутнє, але когнітивна зброя має свої обмеження, адже вона найбільш ефективна у тоталітарній системі, де немає слова правди, критики та моралі. Мета психоісторичних війн – закріпити успіхи попередніх пси-

хоісторичних операцій та отримати остаточну кінцеву психоісторичну перемогу з повною зміною у об'єкта впливу національної свідомості та ціннісної шкали з частковою, або повною втратою історичної пам'яті.

Російський дослідник А. Фурсов метою психоісторичної війни вважає – зруйнування організації психосфери противника, щоб посадити його на помилковий інформаційний потік, прищепити свої концепції його самості у просторі й часі, позбавити власних смислів і цінностей, і нав'язати чужі й такі, що паралізують волю до боротьби. Найважливіший напрям психоісторичної війни – історія. Битва за історію – це головна битва оргвіни у психосфері, використовуючи психодари по історичній пам'яті. У психоісторичній війні в цілому і в інформаційній зокрема, особливо в такій сфері як історія, не слід чекати, поки противник завдасть удару, потрібно бути першим [17].

Психоісторичні операції – це складові частини психоісторичних війн, що також можуть проводитись у широкому діапазоні часу, навіть в різні історичні епохи, але з однією і тією ж, або подібною, геостратегічною метою. Мета психоісторичних операцій – корегування вектору історичної науки та свідомості широких мас, для того, щоб визначена подія стала потужним ідеологічним аргументом, використовуючи який вже по-новому буде сприйматись відформатоване уявлення про минуле і сучасність. Тобто, в ході психоісторичних операцій в минуле і сучасне вводяться цілеспрямовані та приховані психокорективи. Психоісторичні операції починаються, як правило, з підриву іміджу об'єкта впливу та посилення свого власного.

Вдалі психоісторичні війни, як комплекс психостратегічних операцій, допомагають країнам перейти з однієї цивілізації в іншу, для них більш перспективну й передову, зберігаючи й посилюючи свою ідентичність. Поразки в психоісторичних війнах ведуть не тільки до втрати націями своєї ідентичності, але й приводять до їх консервації в негативних умовах. Психоісторичні війни дуже тривалі по часу, вимагають багато сил та наполегливості, допомагають формувати національну еліту, загартовують її політичну волю та стійкість, привчають еліту до смаку історичної перемоги.

Професор Наталя Яковенко підкреслює, що історія завжди переписується, адже з неосяжного минулого ми завжди обираємо лише те, що нам потрібне сьогодні, бо, як ще на початку ХХ століття жартував Бенедетто Кроче, всю історію бачить тільки «око Бога» [19]. Зауважимо, що раніше психоісторичні війни, в основному, велись методом збору, в ході окремої психоісторичної операції, рукописних грамот та стародруків з метою внесення в них необхідних коректив, або повного знищення. Сьогодні такі операції та війни ведуться широкомасштабним інформаційно-психологічним шляхом.

Особливо від психоісторичних операцій та війн страждає Україна, «якій судилося бути на стику геополітичних систем. А протиборчі сторони виходять із того, що вона не може (не повинна) мати власної думки, а просто приречена зайти до тієї чи іншої геополітичної системи» [7]. Практично всі сусіди України ведуть проти неї приховані або відкриті психоісторичні війни та операції, адже вони колись незаконно відірвали від України частину її території, а тепер силяться довести, що це їх «споконвічні» і, що навіть Україна їм

винна ще й інші. Сприяє психоісторичним операціям і така, з першого погляду безвинна акція, як нав'язування спільних з сусідами підручників з історії. Такий стан речей є результатом того, що Україна майже не проводить власних масштабних психоісторичних операцій, а поки що досить мляво реагує на них з боку інших, що стає прямою загрозою національній безпеці України. По всіх фактах психоісторичних операцій проти України необхідно розгортати відповідні оперативні заходи протидії, добре профінансовані та вірно висвітлені у ЗМІ як в країні так і закордоном.

Для прикладу, вже не одне століття ведеться психоісторична війна щодо привласнення української історії. Ця війна має окремі історичні періоди, кожен з яких наповнений своїми психоісторичними операціями та акціями заради переформатування української історії та підлаштування її під чужу штучно створену чергову великодержавну ідеологему. Доктор технічних наук І. Смешко зауважив, що історична наука уже давно розрізняє відмінні за походженням та змістом слова: «руський» та «російський», «Русь» та «Росія». Але в силу використання історії як інструмента політичної боротьби, навіть більшість європейських мов не мають окремого одне від одного перекладу цих різних за історичним значенням слів [14]. Цим і скористались автори психоісторичної війни проти України, щоб її славу історію, територію оманливо назвати своїми, зробити спробу посадити Український народ на помилковий інформаційний потік, прищепити свої концепції та цінності.

Ще один винахід словесної еквілібристики в ході давньої психоісторичної війни – замінити реальну назву Київська Русь вигаданим синонімом Давня Русь, щоби менше прив'язувати державу до певної території та її столиці. На цій оманливій інформаційно-психологічній підставі всі здобутки Київської Русі оголошуються «руськими», навіть мешканці цієї держави – не русичі, а «русские». Подібна словесна психоісторична еквілібристика, науково маніпулятивне використання як синонімів русичів і «русских», Русі й Росії, обмінання термінів «Московія», «московіти», підміна їх при перекладі з інших мов на Русь чи «русских», є характерними і при інтерпретації російськими науковцями радянської та пост радянської доби творів іноземців ХУІ століття про Московію, Литву, Польщу, Русь (тобто українців і білорусів у складі Литви) [2].

Повчальним для України прикладом столітніх як гарячих, так і холодних психоісторичних війн, є війни Московського князівства проти демократичної Новгородської республіки з її діючим Віче, що прагнула до об'єднання з Європою. Так, спершу проти Новгороду звучали знайомі звинувачення про «зраду» православ'я, розповсюджувались слухи, що новгородська влада хоче віддати місто під «латинського короля». У місті регулярно з'являлись підкидні грамоти-звернення, ходоки – «свідки змови», місто полонили різного роду інші деструктивні слухи. Результатом тогочасної успішної інформаційно-психологічної операції стала чергова фаза агресії проти Новгороду у травні 1471-го року, коли князь Іван III взяв із собою в похід дяка, що «умів говорити по літописам» для проведення психоісторичної операції, метою якої було «історичне доведення», що нібито Новгород у старину був «вотчиною» предків князя Івана III, і тепер князь хоче і має «право»

повернути собі «свою сакральну землю». Новгородці затагнули з мобілізацією, не обійшлося і без зради підкуплених бояр та промосковського єпископа, тому Новгород 14 (27) липня 1471 року зазнав поразки. Влада перейшла до промосковської партії і закінчилась ганебним миром, за умовами якого Новгород назавжди ставив крапку у своїй політичній проєвропейській орієнтації, визнавав себе вотчиною московського князя, підтверджував законодавчу та судову владу Москви над собою, віддавав їй частину своїх земель, виплачував контрибуцію, розбирав захисні споруди на кордоні. Деякі прибічники проєвропейської орієнтації були фізично страчені. Але головну й саму страшну ціну за нестійку позицію новгородців у інформаційно-психологічній та психоісторичній війні з Москвою заплатили їх онуки й правнуки. Іван IV Грозний, онук Івана III, реагуючи на черговий, спланований ним же провокативний наклеп про, нібито, зрочу в Новгороді антидержавну зраду, пішов на місто із каральною експедицією фізичного знищення новгородців. Геноцид завершив штучний голод, викликаний опричниками, та епідемія чуми. Новгородська земля була знелюднена, вщент розграбована і спалена, а її демократична історія стала забороною, забутою і надовго спотвореною [11].

Історики вважають, що в сучасній Європі є три моделі історичної пам'яті: західноєвропейська, східноєвропейська та пострадянська сталінська. І дійсно, десь з середини 30-х років ХХ століття почалась грандіозна психоісторична операція з об'єднання царської білої і червоної імперії у свідомості громадян СРСР в єдине несуперечливе ціле та вкорінення її в пам'ять мас. У цьому контексті стався й розгром історичної школи академіка Покровського, яка сказала чимало правди про російський імперіалізм і колоніалізм. Зовнішнім проявом такої сталінської психоісторичної операції стали повернення в Червоній армії до офіцерських та генеральських звань, введення погонів, відновлення деяких позицій РПЦ, створення свого варіанту імперської нагороди Георгіївського хреста у вигляді ордена Слави, де від царської історії залишилась стрічка, а від радянської появилася зірка замість хреста. Саме ця георгіївська стрічка сьогодні стала одним із символів «русского мира» і неоголошеної та напівприхованої гарячої гібридної війни проти України [8].

Більш ніж сприятливі умови для проведення психоісторичних операцій проти України створюються незаконною практикою роздачі нашими сусідами своїх паспортів, ігноруючи чинне українське законодавство про єдине громадянство в Україні. Для воюючої України сьогодні реально постає загроза біпатризму, що має наслідками нівелювання спільних цінностей та появи передумов для виникнення міжнародних конфліктів. До речі, країни, що роздають українцям свої паспорти, самі пильно стежать за тим, щоб по відношенню до їх громадян сусіди не вчиняли таким же чином.

З точки зору управління минулим України її недругам вдалось сформувати в історії загалом негативний образ українця, який був ідеально вигідний усім панівним державам на українській землі. Останніми «пугалами» для світової спільноти поставали спотворені чужою пропагандою злі українські націоналісти. Цей сформований і розтиражований сусідами мем і понині слугує оманливим виправданням багатьох незаконних та агресивних дій проти суверенної України. Таким

чином, придуманий у ході психоісторичних операцій стереотип про українця, як крайнє злого націоналіста, став інструментом внесення вигідних його авторам коректив як в українське минуле, так і використання його в сьогоднішній, з перспективою на майбутнє.

У справі протидії психоісторичним операціям з їх націленістю на зміну свідомості та національних цінностей суб'єкта впливу особлива роль відводиться воєнно-історичній роботі. Наприклад, нині у провідних країнах світу наукові дослідження у царині воєнної історії є основою для планування розвитку збройних сил, їхнього застосування. У Франції при головних штабах Сухопутних військ та ВПС існують історичні секції. Так само у Польщі, Угорщині... В армії Греції на 70 тисяч особового складу, служить аж 400 військових істориків, в Ізраїлі діє департамент воєнної історії. У РФ у складі воєнно-наукового комітету є цілий інститут російської історії, а у складі збройних сил – понад 2,5 тисячі штатних і позаштатних воєнних істориків. А в Україні тільки у 2017 році було затверджено Положення про воєнно-історичну роботу в ЗСУ, розробляється національна концепція воєнно-історичної роботи, триває відновлення кафедри воєнної історії Національного університету оборони України, ліквідованої 2012 року. У 2015 році створено науково-дослідний центр воєнної історії Національного університету оборони імені Івана Черняхівського. У липні 2016 року створено воєнно-історичний відділ Воєнно-наукового управління ГШ ЗСУ. Усі ці установи покликані популяризувати україноцентричний погляд на історію і забезпечити наших західних партнерів альтернативними джерелами інформації [15].

На превеликий жаль, з причини слабкості національного законодавства українці та Україна вже котрий рік виступають ідеальним матеріалом для всяких експериментів з їх власною національною пам'яттю та свідомістю. Деякі наші сусіди не полишають спроб не дати відновитись окремій українській ідентичності та свідомості, тому частина психоісторичних операцій направлена саме на такі завдання. Українські фахівці права, зокрема доктор юридичних наук, професор Володимир Василенко, вважають, що Україні конче потрібна чітка концепція гуманітарної політики, а на її основі – акти, які стосуються відновлення історичної пам'яті. На їх підставі повинні функціонувати і відповідно діяти органи виконавчої влади. Треба враховувати й те, що проти нас сусідня держава давно веде гуманітарну війну в чотирьох сферах: війну мовно-культурну, війну інформаційно-пропагандистську, війну історіософську, намагаючись зруйнувати історичну пам'ять народу, і війну конфесійно-релігійну. У всіх цих сферах має бути чітка українська державна політика [1].

Та все ж таки українська держава реалізовує деякі вірні правові кроки, в межах своєї гуманітарної політики з конкретними виходами на процеси відновлення історичної пам'яті, що дають надію на повернення своїх втрачених позицій в психоісторичних війнах. Так, 9 квітня 2015 року Верховною Радою України ухвалено закони «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні і заборону пропаганди їх символіки», «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років», «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій

війні 1939-1945 років» та «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті». Також в українському суспільстві активувалась дискусія про історичну пам'ять населення України.

Ухвалюючи Закон «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні і заборону пропаганди їх символіки» Верховна Рада України, окрім іншого, керувалась статтею 11 Конституції України, яка зобов'язує державу сприяти консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості [4]. Закон України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років» нагадує, що архіви є невід'ємним і незмінним елементом історичної спадщини Українського народу, що вони гарантують збереження людської пам'яті. Тому ухвалений Закон забезпечив право кожного на доступ до архівної інформації репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років [3]. Законом України «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945 років» також виконано статтю 11 Конституції України, яка зобов'язує державу сприяти консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, відповідні резолюції Асамблеї ООН від 22 листопада 2004 року та проявляти шанобливе ставлення до пам'яті про перемогу над нацизмом у Другій світовій війні, було встановлено відзначення Дня пам'яті та примирення, Дня перемоги та днів вигнання нацистів з територій АРК, областей міст та інших адміністративно-територіальних одиниць. Закон також визначає основні форми увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945 років, серед яких недопущення фальсифікації історії Другої світової війни, сприяння її об'єктивному та всебічному дослідженню [6]. Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті» спрямований на визнання учасників боротьби за незалежність України у XX столітті головними суб'єктами боротьби за відновлення державної незалежності України – борцями за незалежність України у XX столітті. Він також спрямований на реалізацію напрямів державної політики щодо відновлення, збереження та вшанування національної пам'яті про боротьбу та борців за незалежність України у XX столітті та встановлення відповідальності за порушення законодавства про статус борців за незалежність України у XX столітті [5].

У якості протидії психоісторичним операціям, у Збройних Силах України запроваджується нова система найменувань військових частин і відповідних атрибутів, символіки й корпоративної культури. Держава береться за формування суто українського погляду на воєнну минувшину країни, за повернення історичної справедливості та доцільності. На параді 2017 року з Дня Незалежності України оголошено про присвоєння низці військових частин почесних найменувань з врученням їм Бойових Прапорів. А поштовою до старту таких важливих заходів став Указ Президента України №17/2016 «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917 – 1921 років» [16].

У ході реалізації заходів держави з повернення до читача української книги, запровадження квот на українську пісню на радіо і в телеэфірі, підтримки україн-

ського кінематографа, ЗМІ, створення Суспільного мовлення, наполегливого неупередженого дослідження української історії, створюються нові сприятливі умови щодо протидії спробам її фальсифікації та переформатування національної свідомості в ході психоісторичних операцій та війн. Але основна та наполеглива робота у цій безпековій сфері все ще попереду.

Висновки

З давніх часів вважалось, що для знищення народу спершу необхідно інформаційно-психологічними засобами дефрагментувати, а пізніше й вимкнути його історичну пам'ять. Тобто, запускаясь проєкт амнезії національної пам'яті. В ідеалі результат досягається односторонніми історичними трактовками або шляхом замовчування визначених подій та персон. У 21 столітті інформаційно-психологічні війни та їх операції стали чи не основними засобами сучасної світової політики, домінуючими способами досягнення політичної та економічної влади. Інформаційно-психологічні війни та їх операції проводяться не тільки у психосфері, а й у сфері права, економіки і історії.

Психоісторична війна визначається автором, як цілеспрямоване та комплексне застосування історичних, політичних, дипломатичних, інформаційно-психологічних заходів однієї держави (або коаліції держав) проти іншої (або коаліції держав) протягом довгого часу з метою отримання максимального впливу на внутрішню і зовнішню політику об'єкта за допомогою широкого кола прихованих способів та механізмів управління. Психоісторичні війни – це засіб управління як чужим так і своїм минулим, з метою його узгодження з теперішнім сьогоденням та надання перспектив для управління майбутнім. Мета психоісторичних війн – закріпити успіхи попередніх психоісторичних операцій та отримати остаточну кінцеву психоісторичну перемогу з частковою, або повною втратою історичної пам'яті скореного народу.

Психоісторичні операції – це складові частини психоісторичних війн, що також можуть проводитись у широкому діапазоні часу, навіть в різні історичні епохи, але з однією і тією ж, або подібною, геостратегічною метою. Мета психоісторичних операцій – корегування вектору історичної науки та свідомості широких мас, для того, щоб визначена подія стала потужним ідеологічним аргументом, використовуючи який вже по новому буде сприйматись відформатоване уявлення про минуле і сучасність.

Раніше психоісторичні війни, в основному, велись методом збору, в ході окремої психоісторичної операції, рукописних грамот та стародруків з метою внесення в них необхідних коректив, або повного знищення. Сьогодні такі операції та війни ведуться широкомасштабним інформаційно-психологічним шляхом. Тобто, в ході психоісторичних операцій в минуле і сучасне вводяться цілеспрямовані та приховані психокорективи. Психоісторичні операції починаються, як правило, з підризу іміджу об'єкта впливу та посилення свого власного.

Українська держава механізмами правової протидії, через офіційно ухвалені закони і укази Президента частково повертає країні та її народу право на свою, ще недавно закриту та наполовину стерту історичну пам'ять, сприяє відновленню національної свідомості, протидіє спробам фальсифікації української історії як основного об'єкту впливу в психоісторичних операціях та війнах.

Література.

1. Василенко В. «Шпаргалка для спічрайтера». *Журнал «Український тиждень»*. № 36. 14.09.2017. С. 22.
2. Васьків М. «Приватизація» Росії. *Газета «День»*. №195-196. 28-29.10.2011. С. 11.
3. Закон України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» від 9 квітня 2015 року №316-УІІІ // *Газета «Урядовий Кур'єр»*. 20.05.2015. №87. С. 16–17.
4. Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні і заборону пропаганди їх символіки» від 9 квітня 2015 року №317-УІІІ. *Газета «Урядовий Кур'єр»*. 22.05.2015. № 90. С. 8–9.
5. Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті» від 9 квітня 2015 року №314-УІІІ. *Газета «Урядовий Кур'єр»*. 27.05.2015. №93. С. 13.
6. Закон України «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945 років» від 9.04.2015 року №315-УІІІ. *Газета «Урядовий Кур'єр»*. 27.05.2015. №93. С.13.
7. Литвин В. «Стурбованість за Україну як чинник геополітики». *Газета «Голос України»*. № 215. 15.11.2017. С. 4.
8. Лосєв І. «Неживий пейзаж ТБ... або Про створення історії чужими і «своїми». *Газета «День»*. №204-205. 8-9. 11. 2013. С. 19.
9. Панарин І. Н., Панарина Л. Г. Информационная война и мир. Москва: ОЛМА-ПРЕСС, 2003. С. 13.
10. Почепцов Г. Сенси і війни: Україна і Росія в інформаційній і смислових війнах. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. С. 152.
11. Ратнер А. «Попытка к бегству. 27 июля 1471 года в битве у реки Шелонь армия московского князя Ивана III разгромила ополчение Новгородской республики. Попытки новгородцев стать частью Европы «братский народ» пресек огнем и мечом». *Газета «Совершенно секретно»*. №08 (339). август 2017. С. 23–25.
12. Рущенко І, Зубара Н. «війна інформації». *Центр воєнної політики та політики безпеки «Оборонний вісник»*. №8. С. 4–9.
13. Сенченко М. І. Четверта світова. Інформаційно-психологічна війна. Київ: МАУП, 2006. С. 35–39.
14. Смешко І. «Корона чи ярлик?». *Газета «День»*. №135-136. 4-5.08.2017. С. 20.
15. Ткачук Р. «Захист України повинен відбуватися не тільки зі зброєю в руках – історики можуть дати бій у цій війні». *Газета «Народна армія»* №36. 07.08.2017. С. 14–15.
16. Указ Президента України №17/2016 «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років». URL: <http://www.president.gov.ua/documents/172016-19736>.
17. Фурсов А. Психологическая война. URL: dynacon.ru/content/articles/2429.
18. Щаранський Натан. «Розумію, чому Росії було легко скористатися ситуацією на русифікованому Донбасі». *Газета «Урядовий Кур'єр»*. 27.10.2017. № 202. С. 6.
19. Яковенко Н. «З неосяжного минулого ми завжди обираємо те, що потрібно сьогодні». *«День»*. №130–131. 28-29.07.2017. С. 14–15.